

Een woord tot de Redactie

Elk groeiproces veroorzaakt bij de direct-betrokene in zijn gevoelens tegenover deze groei een zekere ambivalentie. Enerzijds angst voor de uiteindelijke manifestie der volwassenheid, anderzijds vertrouwen in de potentie tot ontwikkeling en in de rijping tot zelfstandigheid.

Nadat „Mededelingen en Publicaties” en „huisarts en wetenschap” eerst verscheen namens en geredigeerd door het N.H.G.-bestuur, heeft dit nummer thans voor het eerst een eigen redactie die verantwoordelijk is voor de inhoud van dit maandblad.

Al zal er zowel formeel als ideëel een nauwe samenwerking blijven bestaan tussen N.H.G.-bestuur en -redactie, toch heeft dit huisartsenblad een andere positie verkregen. Dit tijdschrift verder te ontwikkelen is nu uw taak geworden. Gij hebt de taak in Nederland een tijdschrift voor huisartsen te creëren, dat moet voldoen aan de vage, en toch ook weer zeer concreet levende verlangens welke de huisartsen omtrent een dergelijk tijdschrift koesteren. Een taak die eigenlijk te groot, te zwaar en te moeilijk is om zelfs maar in denken te beginnen, maar de ervaring leert dat juist deze taken worden gerealiseerd en tot een begin worden gebracht.

Dit tijdschrift biedt u als redactie de mogelijkheid de geneeskunst van de huisarts te beschrijven, en mede te helpen vormen en inhoud geven. Artikelen van u en van hen, die gij hiertoe competent acht zullen bepaalde vigerende medische, sociale, culturele en algemeen menselijke problemen, voor zo-

ver deze de geneeskunst van de huisarts betreffen, belichten en van een waardeoordeel voorzien. Uw inzicht en initiatief, het wetenschappelijk denken en onderzoek der N.H.G.-leden en de bijdragen uit kringen buiten het N.H.G., welke gevraagd of uit eigen aandrang gegeven worden, zullen de kwaliteit van dit tijdschrift bepalen en de mogelijkheid scheppen tot bespreking, fundering en verbreiding van datgene, wat wij als huisartsen onze opdracht achten: op verantwoorde wijze onze geneeskunst uit te oefenen tegenover, en in de situatie waarvoor de patiënt ons stelt.

Hoewel een ieder zal begrijpen dat deze kwaliteit zeer moeilijk te bereiken zal zijn, zal men toch deze kwaliteit, indien bereikt, als vanzelfsprekend accepteren en daarna blijvend eisen. Gij zult als redactie, dit tijdschrift als *uw* tijdschrift beschouwen. Het zal echter pas een echt huisartsentijdschrift worden, indien de N.H.G.-leden, en naar ik hoop in de toekomst de Nederlandse huisartsen, dit tijdschrift als *hun* tijdschrift gaan waarderen, met alle rechten en plichten die daar uit voortvloeien.

Zo is uw taak belangrijk en de grote hoeveelheid energie welke deze eist, waard. Wij zijn, als leden van het N.H.G., dankbaar voor uw bereidheid deze redactie te willen aanvaarden en zeggen u onze daadwerkelijke en blijvende steun toe om dit, uw en ons aller tijdschrift voor huisartsen, te verwezenlijken.

Dr. H. H. W. Hogerzeil,
voorzitter N.H.G.

Huisarts en Wetenschap

DOOR PROF. DR. L. A. HULST

NIEMAND zal willen bestrijden dat de patiënt, de zieke, de enige grond, motivering, oorzaak en rechtvaardiging is voor het bestaan van geneeskunde, geneeskunst of geneeskundige wetenschap. Deze vanzelfsprekendheid dan toch als eerste zin neerschrijven behoeft uitleg. „Rediscovery of the patient” staat er boven een annotatie in het eerbiedwaardige tijdschrift de Lancet van 17 november 1956. Moet de patiënt dan herontdekt worden? Is die eerste zin dan niet door allen aanvaard? Gaat het dan niet meer om de patiënt? Men zegt wel, dat de snelle vorderingen der wetenschap de patiënt zijn centrale plaats hebben doen verliezen; zo staat hier de wetenschap terecht en wordt aangewezen als schuldig aan de hier en daar wel gesignaleerde scheiding tussen wetenschap en menselijk-

heid. Dat dit groot onrecht is ten aanzien van de wetenschap is duidelijk. Immers, slechts haar beoefenaars kunnen schuldig bevonden worden. Inderdaad zijn er onder de wetenschapsmensen intellectuele cripples, misschien wel wat meer . . . „La science est sujette à faire de grands sots” schrijft Molière. Het is zelfs de houding of het idool van niet weinigen „buiten deze wereld te staan” of „professoraal verstrooid” te zijn of „voor dergelijke zaken geen tijd” te hebben, doch het is niet gebonden aan de beoefening der wetenschap.

Bovendien, de niet wetenschapsmens — waar is die — die deze critiek vaak op zijn felst uit — ivoren torens, onwerkelijke theoretici, enz. — tracht zijn eigen maatschappelijkheid vaak reliëf te geven tegen de onmaatschappelijkheid der anderen. „Ik

ben *maar* industrieel, koopman of politicus, heb van wetenschap geen verstand, doch zou zeggen” Zo zij men er zich van te voren van bewust, dat de woorden wetenschap en wetenschapsbeoefening nogal wat affecten los kunnen woelen — in gunstige en ongunstige zin. Het affect vloeit verder voort uit het besef, dat het voortbestaan der mensheid in handen is der wetenschap. Niet ten onrechte denkt men hier aan atoombom en voedselpool. In het nog zeer actuele boek *Alsos, the failure in German science* van onze landgenoot S. A. Goudsmit, kunnen wij nog eens lezen hoe de belemmering der wetenschap in Duitsland van doorslaggevende betekenis is geworden voor de directe ondergang van het nazidom. Dat het de politiek vóór de wetenschap heeft laten gaan, de wetenschap niet heeft overgelaten aan en vrijgelaten voor de wetenschapsmensen en de ondeelbaarheid der wetenschap heeft aangetast, b.v. door „Jewish Science” en „Aryan Science” te onderscheiden, mag als de belangrijkste bijdrage aan eigen ondergang worden beschouwd. Ieder land, dat zijn voortbestaan nastreeft, zal de eerste plaats aan de wetenschap moeten inruimen, zal het klimaat moeten scheppen voor ware wetenschapsbeoefening, zal de ruimte hiervoor niet alleen moeten laten, doch ook maken.

Het kan niet met nadruk genoeg gezegd worden en toch wat thans de U.N.E.S.C.O. is, een organisatie ontworpen aan het eind van een oorlog, welke laatste verkort werd doordat een *Duits* chemicus Otto Hahn ontdekte, dat bij een atoomkernsplijting van uranium 235 miljoenen malen meer energie vrijkomt dan bij gewone verbranding, was in concept een „U.N.E.C.O.”. The United Nations Educational and Cultural Organisation. Voor de S van scientific was geen plaats. Een eresaluut aan de dichter Archibald McLeish, die met anderen z'n streven bekroond zag, dat voor de S nog plaats werd ingeruimd en dat nog wel voor de C (uit „Science makes sense” van Ritchie Calder).

Het is geen algemeen aanvaarde stelling, dat de wetenschap gangmaker is van alle maatschappelijke ontwikkelingen en geen dure aanhangwagen, die in gelijke mate afgeremd en beperkt moet worden als alle andere „bestedingen”.

De huidige politici zijn niet verantwoordelijk voor het feit, dat de wetenschappen genoemd worden na onderwijs en kunsten — Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen — voor een niet omdoping wel. Doch de wetenschap zij niet hovaardig. Zij is er niet om zich zelf, doch is wel zichzelf en als zodanig gangmaker, waarmede haar belang en plaats bepaald is, gangmaker ook voor onderwijs en kunsten, gangmaker voor de gehele mensheid.

Hoe dankbaar moeten wij zijn, dat een groep mensen zich losmaakt uit een gedrang van stromingen en klaar op schoon papier met grote letters drukt als tekst „huisarts en wetenschap”. Daarmede uitdrukkend de grote verantwoordelijkheid, die zij voelt voor de wetenschap.

Vroeg dit dan om ondersteuning? Mag het huiselijk

beantwoord worden? De meeste specialisten zitten in hun wetenschappelijke verenigingen bij de wetenschap aan tafel, de huisartsen niet. Zij hadden als zodanig geen plaats als specifieke groep, zij konden hun behoefte aan wetenschapsbeoefening, hun wens de wetenschap te steunen niet belijden.

Natuurlijk weet ik niet wat wetenschap is, hetgeen mijn vijanden een ruitelijke of onbeschaamde betekenis kunnen noemen.

Wetenschap is meer dan kennis. Het is onder andere vermeerderen van de kennis, hetgeen iets anders betekent dan onderstellingen uiten, wat men maar aan het genie moet overlaten, tot welke laatste men zich niet te gauw moet rekenen. De wetenschap diene men met goede waarnemingen, gevolgd door passende en doordachte hypothesen, getoetst aan herhaalde experimenten. Niet zonder opzet plaats ik hier de woorden „herhaalde experimenten”, het moderne, acceptable modewoord „research” zegt het letterlijk goed doch of dit woord steeds zo beleefd wordt? To search is onderzoeken. In een verbeterde en vermeerderde uitgave van een woordenboek staat bij research ook onderzoeken, terwijl to pay en to masticate en remasticate nog wel onderscheiden worden. Dat men bij research steeds bedenke, dat ze in dit verband betekent: weer - her - terug, opnieuw. „The work of science is to substitute facts for appearances, and demonstrations for impressions” (Ruskin).

Waarom dit zo met nadruk gezegd? Omdat hier een nieuw tijdschrift is gestart, waarmede een grote verantwoordelijkheid wordt aanvaard. „Must we sit still and see science suffocated in its own secretions, or can we do anything to mitigate the evil?” schreef Sir Robert Hutchinson reeds in 1939 (Lancet II 1059). Dezelfde schrijver beveelt „strict birth control of new journals” aan.

Doch wie zal hier regulerend optreden? Het eigen geweten! Indien een groep van Nederlandse huisartsen zich onder het hoofd „huisarts en wetenschap” met een tijdschrift wil voegen bij de 6369 periodieken die reeds bestaan, dan getuigt dit van moed en enthousiasme.

Het aantal onderwerpen, dat in het bijzonder door de huisarts kan worden aangepakt is groot. In „Universiteit en Hogeschool” (april 1956, blz. 226) legde Prof. Hornstra daarover enige gedachten neer onder de titel: „Het wetenschappelijk onderzoek en de huisarts” in het kader van het lustrum congres der Rijksuniversiteit te Utrecht.

In dit, zowel als in andere geschriften komen lichte voorbeelden naar voren van huisartsen, die grote wetenschappelijke bijdragen hebben geleverd. Natuurlijk zijn waarnemen, hypothesen opstellen, en herhaald onderzoeken geen categorale privileges of plichten. Het is ieders plicht aan wetenschap bij te dragen, haar althans te bevorderen en in ieder geval niet te remmen.

De wetenschap heeft slechts één vijand de onwetende „Science n'a hayneux que l'ignorant” (Clément Marot).